

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
Варшавський університет сільського господарства, Польща
Вроцлавський університет, Польща
Державний аграрний університет Молдови, Молдова
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет
Житомирський національний агроекологічний університет
Краківський політехнічний університет ім. Т. Костюшки, Польща
Миколаївський національний аграрний університет
Національний університет водних ресурсів та природокористування
ФДБНУ Сибірський науково-дослідний інститут економіки сільського
господарства Россільгоспакадемії, Росія
ФДБОУ ВПО «Курганська державна сільськогосподарська аграрна академія
ім. Т.С. Мальцева», Росія
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

**АГРОЕКОЛОГІЧНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ
СТВОРЕННЯ Й ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ
ЕКОЛОГІЧНО СТАБІЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ**

Матеріали

I Міжнародної науково-практичної конференції

26 лютого 2016 року

Полтава

2016

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ УКРАИНЫ

Полтавская государственная аграрная академия

Варшавский университет сельского хозяйства, Польша

Вроцлавский университет, Польша

Государственный аграрный университет Молдовы, Молдавия

Днепропетровский государственный аграрно-экономический университет

Житомирский национальный агроэкологический университет

Краковский политехнический университет им. Т. Костюшки, Польша

Национальный университет водных ресурсов и природопользования

Николаевский национальный аграрный университет

ФГБНУ Сибирский научно-исследовательский институт экономики сельского хозяйства Россельхозакадемии, Россия

ФГБОУ ВПО «Курганская государственная сельскохозяйственная аграрная академия им. Т.С. Мальцева», Россия

Харьковский национальный аграрный университет им. В.В. Докучаева

**АГРОЭКОЛОГИЧЕСКИЕ, СОЦИАЛЬНЫЕ И
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СОЗДАНИЯ И
ЭФФЕКТИВНОГО ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ
ЭКОЛОГИЧЕСКИ СТАБИЛЬНЫХ ТЕРРИТОРИЙ**

Материалы

I Международной научно-практической конференции

26 февраля 2016 года

Полтава

2016

УДК 631.95
ББК 40.1
А 25

Рекомендовано до публікації вченою радою
Полтавської державної аграрної академії
(протокол № 14 від 23.02.2016 р.)

Редакційна колегія:

Писаренко П.В. – перший проректор ПДАА, д-р с.-г. наук, проф., чл.-кор. ІАУ;

Подгорбунських П.Є. – ректор Курганської ДСГА, д-р екон. наук, проф.;

Скидан О.В. – ректор ЖНАЕУ, д-р екон. наук, проф.;

Клименко М.О. – директор учбово-наукового інституту агроекології та землеустрою, зав. кафедрою екології НУВРП, д-р с.-г. наук, проф., акад. МАНЕБ;

Шебанін В.С. – ректор МНАУ, д-р техн. наук, проф., чл.-кор. НААНУ, акад. АНВОУ, акад. УАЕК, акад. Польської академії наук;

Дегтярьов В.В. – перший проректор, зав. кафедрою землеробства ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, д-р с.-г. наук, проф.;

Гриценко Г.М. – зам. директора зі зовнішньоекономічних та міжрегіональних наукових зв'язків ФДБНУ СібНДІЕСГ Россільгоспакадемії, д-р екон. наук, проф.;

Чайка Т.О. – доцент кафедри землеробства і агрохімії ПДАА, канд. екон. наук.

Агроекологічні, соціальні та економічні аспекти створення й ефективного функціонування екологічно стабільних територій : матеріали I Міжнарод. наук.-практ. конф. (Полтава, 26 лют. 2016). – Полтава : ПГАА, 2016. – 169 с.

У збірнику представлені матеріали конференції за наступними напрямками: агроекологічні, соціальні та економічні передумови трансформації сільськогосподарських угідь в екологічно стабільні; агроекологічні основи раціонального використання земель для створення екологічно стабільних територій; агроекологічні, соціальні та економічні аспекти сільськогосподарського природокористування територій; методика та методологія оцінки стану довкілля, ефективності управлінських дій зі створення і функціонування екологічно стабільних територій; оцінка та аналіз еко-соціальної і економічної стабільності територій; підвищення ефективності використання, відтворення і охорони природних ресурсів на екологічно стабільних територіях; агроекологічні, соціальні та економічні складові ефективного функціонування екологічно стабільних територій. Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, студентів й аспірантів вищих навчальних закладів, фахівців і керівників сільськогосподарських та переробних підприємств АПК різної організаційно-правової форми, працівників державного управління, освіти та місцевого самоврядування, всіх, кого цікавить проблематика розвитку екологічного господарювання, суспільства, сільського господарства й економіки. Матеріали видані в авторській редакції.

© Автори статей, включені до збірника, 2016

© Полтава, 2016

ЗМІСТ

Агроекологічні, соціальні та економічні передумови трансформації сільськогосподарських угідь в екологічно стабільні

Воронкова О.Ю., Ельчищев Е.А. (г. Барнаул, Россия) Перспективы производства органической продукции на залежных землях экологически стабильных территорий России	8
Захарова О.А., Ушаков Р.Н. (г. Рязань, Россия) Механизмы устойчивости серой лесной тяжелосуглинистой почвы	12
Левчук К.О., Бажан С.М. (м. Дніпродзержинськ) Торф'яні пожежі як стихійне лихо на території України	16
Муратова В.Л. (г. Уфа, Россия) Социальные и экономические предпосылки экологического земледелия германии	20
Сердюченко Н.М. (сmt. Дослідницьке) Просторово-часова трансформація поля атмосферних опадів на території України, як компонента агроекологічних передумов створення екологічно стабільних територій	25
Чорна В.І., Вагнер І.В. (м. Дніпропетровськ) Оцінка особливостей просторового розподілення рухомого заліза (Fe^{+2} , Fe^{3+}) на дерново-літогенних ґрунтах на лесоподібних суглинках	28

Агроекологічні основи раціонального використання земель для створення екологічно стабільних територій

Негуляєва Н.М. (сmt. Дослідницьке) Особлива роль сидеральних культур у природному землеробстві	32
Пономаренко С.В. (м. Полтава) Організація сівозміни з метою стабілізації екологічного стану ґрунту	35
Сакаль О.В. (м. Київ) Формування біоенергетичних агроecosystem як пріоритетний напрям використання осушених земель	38
Фурман В.М., Троцюк В.С. (м. Рівне) Досвід проведення структурних меліорацій на осушених землях Західного Полісся України	42

Агроекологічні, соціальні та економічні аспекти сільськогосподарського природокористування територій

Бобровська Н.В., Заволока О.О. (м. Миколаїв) Основні напрями розвитку аграрного сектора на еколого-орієнтованій основі	47
Босак В.Н., Сачивко Т.В. (г. Горки, Беларусь) особенности применения биопрепаратов при возделывании культурных растений	50
Галиев Р.Р. (г. Уфа, Россия) Экономические аспекты использования земельных ресурсов в аграрной сфере республики башкортостан	53
Гузаирова Л.М. (г. Уфа, Россия) Экономические аспекты овощеводства защищенного грунта в ГУСП совхозе «Алексеевский»	57
Животягина Н.И., Коза И.А. (г. Воронеж, Россия) Перспективы развития сельского хозяйства Воронежской области	62
Ибатуллин У.Н. (г. Уфа, Россия) Агроэкологические аспекты интенсификации свеклосахарного производства в республике Башкортостан	66
Крупеня Е.А. (г. Уфа, Россия) Резервы повышения эффективности производства подсолнечника в ООО «Уралагро»	70
Лукьянова М.Т., Фазрахманов И.И. (г. Уфа, Россия) Агроэкологические и организационно-экономические аспекты повышения устойчивости производства сельскохозяйственной продукции	74
Муратова В.Л. (г. Уфа, Россия) Экономика производство молока и возобновляемой энергии в Германии	79
Сухаревська Д.Д. (м. Миколаїв) Розвиток органічного виробництва продукції у сільськогосподарських підприємствах України	83

Методика та методологія оцінки стану довкілля, ефективності управлінських дій зі створення і функціонування екологічно стабільних територій

Ласло О.О. (м. Полтава) Методологічна оцінка структурного впливу угідь на екологічну стабільність території Полтавської області	87
Муратова В.Л. (г. Уфа, Россия) Контроль климата и управленческие решения по созданию экологически стабильных территорий	91
Русіна Н.Г. (м. Рівне) Методика якісної оцінки та еколого-агрохімічна паспортизація земель	94

Оцінка та аналіз еко-соціальної і економічної стабільності територій

Бурковська А.В., Лункіна Т.І., Корабахіна А.Ю. (м. Миколаїв) Роль фінансової децентралізації у забезпеченні ефективного розвитку територій	99
Козак Л.Я., Сташкова О.В., Гарбузняк Е.С. (г. Рыбница, Приднестровье) Применение математического моделирования при анализе различных объектов	102
Джумеля Е.А., Погребенник В.Д. (м. Львів) Екологічне оцінювання стану території роздільського державного гірничо-хімічного підприємства «Сірка»	107
Животягина Н.Н., Богачева Е.Д. (г. Воронеж, Россия) Проблемы и перспективы эколого-экономического состояния Воронежской области	110
Сененко Н.Б., Санжаревська О.І., Романович І.С. (м. Полтава) Вплив нафтогазовидобувного комплексу на екологічну стабільність територій Полтавської області	115
Хабиров Г.А., Хакимов Р.Р. (г. Уфа, Россия) Повышение доходности сельскохозяйственных товаропроизводителей на основе оптимизации их производства	118

Підвищення ефективності використання, відтворення і охорони природних ресурсів на екологічно стабільних територіях

Вишневська О.М., Дюміна С.С. (м. Миколаїв) Екомережа – концептуальний підхід до формування екологічної безпеки територій	122
Животягина Н.Н., Атапина А.А. (г. Воронеж, Россия) Перспективы создания защитных лесных насаждений в Воронежской области	126
Макєєва О.В. (м. Полтава) Формування та розвиток екологічної мережі шляхом створення екологічних стежок – основа стійкого розвитку екологічно стабільних територій	130
Таргоня В.С., Новохацький М.Л. (смт Дослідницьке, Київська обл.) Концепція створення інтегрованих систем екологічного тваринництва на основі використання механізованих біоконверсних технологій	133

Агроекологічні, соціальні та економічні складові ефективного функціонування екологічно стабільних територій

Абракітов В.Е., Борисова Г.Г. (м. Харків) Дослідження стану умов праці на робочих місцях деяких підприємств	138
Виноградов Д.В., Макарова М.П. (г. Рязань, Россия) Агроэкологическая адаптивность венгерских гибридов подсолнечника к природно-климатическим условиям Рязанской области	143
Дем'яненко Н.А., Яснолоб І.О. (м. Полтава) Концентрація сільськогосподарських земель агрохолдингами та вплив їх діяльності на розвиток сільських територій	147
Писаренко П.В., Самойлік М.С. (м. Полтава) Енергетичний підхід до регіонального управління еколого-економічними ситемами	153
Плотнікова М.Ф. (м. Житомир) Стратегічні напрями сільського розвитку в умова децентралізації владних повноважень	158
Рідна Ю.Ю. (м. Харків) Захист життя та здоров'я людини за допомогою нової конструкції захисного заземлення	162
Чайка Т.О. (м. Полтава) Перспективи створення та функціонування екологічно стабільних територій в Полтавській області	166

Агроекологічні, соціальні та економічні складові ефективного функціонування екологічно стабільних територій

Абракітов Володимир Едуардович,

д-р техн. наук, Ph. D., доцент

Борисова Ганна Геннадіївна,

магістр

Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова
м. Харків, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ УМОВ ПРАЦІ НА РОБОЧИХ МІСЦЯХ ДЕЯКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Узагальненим показником захисту населення від потенційних небезпек є середня величина індивідуального ризику (R_i). Це є частота виникнення уражальних впливів певного виду, що виникають під час реалізації якихось небезпек у визначеній точці простору. Величина R_i характеризує ступінь реалізації конкретної небезпеки для окремого індивідуума. Нормативна база ризиків небезпек техногенного та природного характеру спирається на два основні нормативні рівні ризиків: мінімальний і граничнодопустимий. Орієнтиром для визначення рівнів прийняттого ризику в Україні є значення ризиків, прийняті в економічно розвинених країнах, які становлять: мінімальний ризик – $R_i < 10^{-8}$; граничнодопустимий ризик – $R_i < 10^{-5}$. Прийнятий рівень ризику – це ризик, менший або такий, що дорівнює граничнодопустимому; мінімальний – рівень ризику, нижче від якого подальше зменшення ризику є економічно недоцільним.

Згідно [1], середня величина індивідуального ризику загинути внаслідок виникнення надзвичайної ситуації техногенного, природного та соціального характеру в Україні у 2014 р. становила $6,7 \cdot 10^{-6}$ (рис. 1). Флуктуацію цього показнику по різних областях (себто розбіжність від найменшої до найбільшої середньої величини) подано на рис. 2.

Слід казати, що деяка частка того сумарного ризику обумовлена негативним впливом небезпечних та шкідливих факторів виробничого середовища, себто – незадовільним станом умов праці на робочих місцях

промислових підприємств. Це особливо характерно для територій з розвинутою промисловістю, таких, наприклад, як Київська, Черкаська, Харківська, Луганська, Донецька області (див. кругові діаграми на рис. 3).

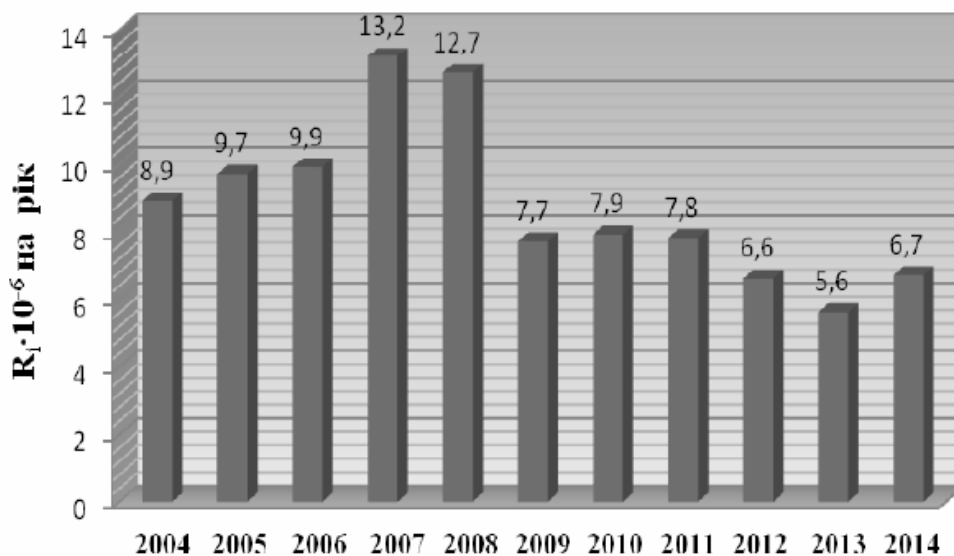

Рисунок 1 – Динаміка середньої величини індивідуального ризику мешканця України, 2004–2014 рр.

Джерело: побудовано за даними [1]

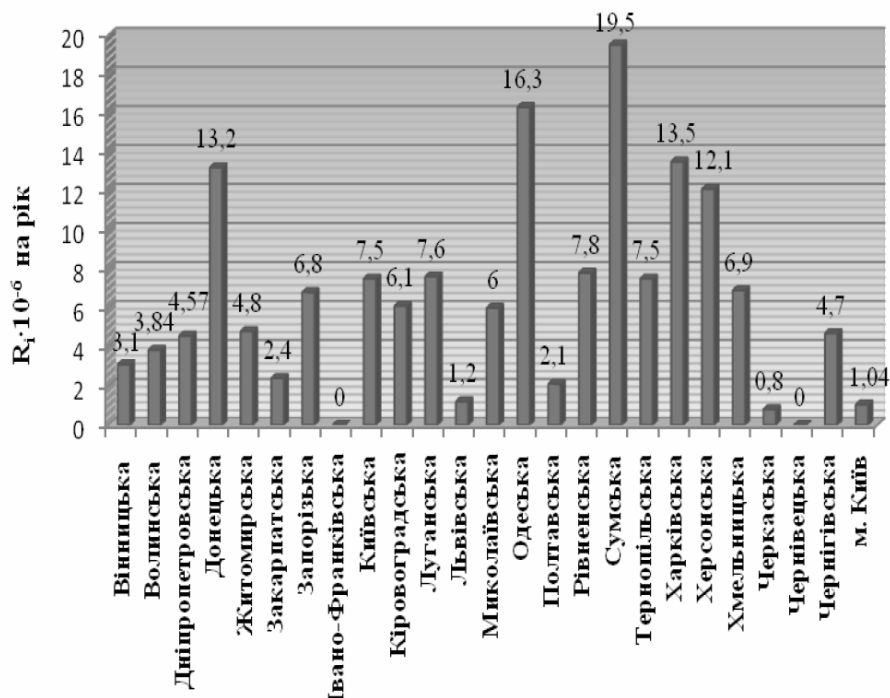

Рисунок 2 – Середня величина індивідуального ризику, обумовленого виникненням надзвичайних ситуацій техногенного, природного та соціального характеру, у різних областях України

Джерело: дані [1]

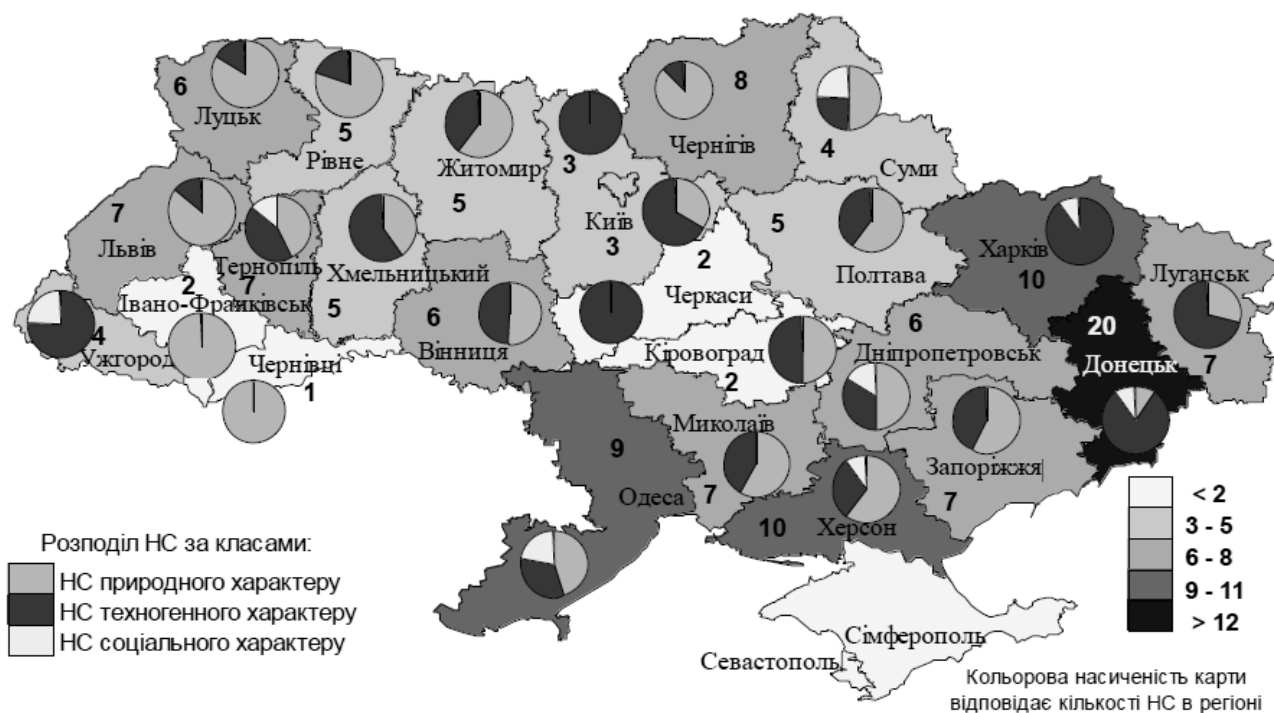

Рисунок 3 – Розподіл кількості надзвичайних ситуацій (у т.ч. техногенних), що виникли у 2014 р. у різних регіонах України

Джерело: побудовано за даними [1]

Аналіз стану промислової безпеки в Україні свідчить, що у 2014 р. кількість нещасних випадків, пов'язаних з виробництвом, порівняно з минулим роком зменшилась на 26% або на 2 250 нещасних випадків (на підприємствах України у 2014 р. травмовано 6 318 осіб, у 2013 р. – 8 568 осіб), а кількість нещасних випадків зі смертельним наслідком, пов'язаних з виробництвом, порівняно з минулим роком збільшилась на 2% або на 10 нещасних випадків (на підприємствах України у 2014 р. смертельно травмовано 548 осіб, у 2013 р. – 538 осіб). При тому, як відомо, у 2014 р. найпоширенішими технічними причинами нещасних випадків зі смертельним наслідком, пов'язаних із виробництвом, були: незадовільний технічний стан виробничих об'єктів, будівель, споруд, території, засобів виробництва, транспортних засобів, внаслідок чого постраждало 54 особи або 49% від усієї кількості загиблих з технічних причин (у 2013 р. – 48 осіб або 39%); недосконалість технологічного процесу – 18 осіб або 16% (у 2013 р. – 11 осіб або 9%).

Переходячи до наших власних вишукувань, а саме до проведених нами досліджень санітарно-гігієнічних умов праці в промисловості, що відносяться до різних галузей виробництва, то з'ясовано, що роботи в цехах цих підприємств супроводжуються шкідливими виробничими чинниками, кількісні

характеристики дії яких у багато разів перевищує вимоги санітарних норм (рис. 4). До таких шкідливостей можна віднести: запиленість, загазованість, параметри мікроклімату, підвищені рівні шуму, вібрації, теплові випромінювання, та ін.

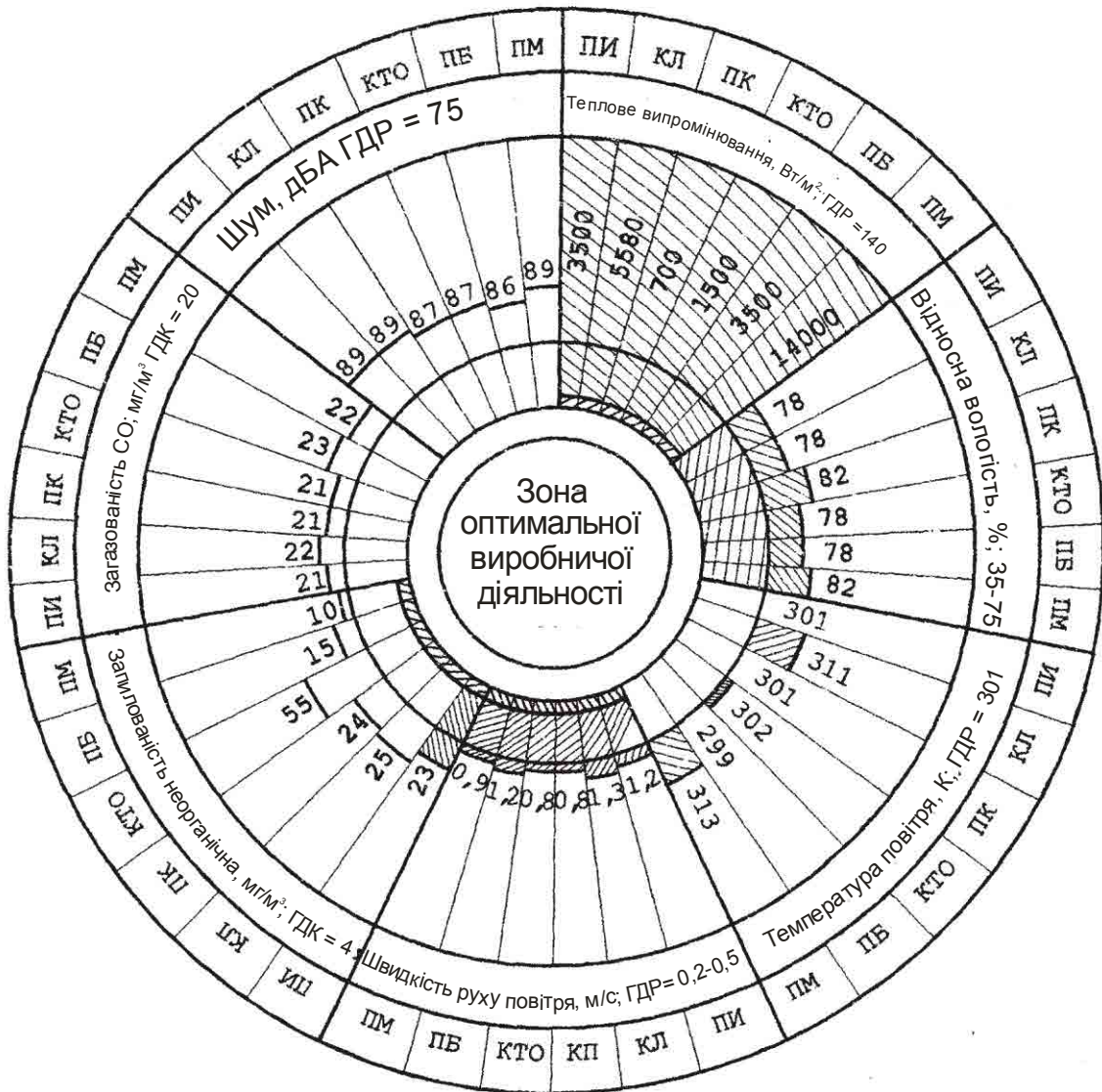

Рисунок 4 – Комплексна діаграма характеристик умов праці на робочих місцях будівельників при реконструкції цехів на діючих підприємствах:

ПИ – печі випалу вапняку; КЛ – ділянка кам'яного лиття; ПК - пропарювальна камера заводу залізобетонних виробів; КТО – ковальсько-термічне відділення заводу залізобетонних виробів; ПБ – плавильні печі базальту; ПМ – плавильні печі металу

Джерело: авторські дослідження

Таблиця 1 – Результати дослідження умов праці робітників на деяких робочих місцях

Ділянка цеху	Запиленість, мг/м ³		Загазованість повітря CO, мг/м ³		Шум, дБА		Теплові випромінювання, Вт/м ²		Температура повітря, К		Швидкість руху повітря, м/с	
	факт	ГДК	факт	ГДК	факт	ГДР	факт	ГДР	факт	ГДР	факт	ГДР
ПИ	23	4	2,8	20	89	75	3500	140	301	301	1,2	0,2-0,5
КЛ	25	4	2,8	20	89	75	5582	140	311	301	1,3	0,2-0,5
ПК	24	4	2,8	20	87	75	700	140	301	301	0,8	0,2-0,5
КТО	55	4	2,8	20	87	75	1500	140	302	301	0,8	0,2-0,5
ПБ	15	4	11,2	20	86	75	3500	140	299	301	1,2	0,2-0,5
ПМ	10	4	2,8	20	89	75	1260-14000	140	313	301	0,9	0,2-0,5

Джерело: авторські дослідження

Накопичені дані наших власних досліджень (рис. 4 та табл. 1) ілюструють внесок в загальний техногенний ризик робітників негативного впливу небезпечних та шкідливих факторів виробничого середовища (з позиції аналізу умов праці тих робітників). Слід вказати, що дослідження проводилися на дію шкідливих виробничих чинників нами комплексно, а саме аналізувалася наявність шкідливих хімічних речовин, несприятливі метеорологічні умови, промениста теплота, недостатнє освітлення, вібрація, іонізуюче випромінювання, електромагнітні поля, підвищена напруженість і тяжкість праці та ін.

Бібліографічний список

1. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2014 році // Державна служба України з надзвичайних ситуацій. – К.: Український науково-дослідний інститут цивільного захисту ДСНС України, 2015. – 365 с.

Наукове видання

**АГРОЕКОЛОГІЧНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ
СТВОРЕННЯ Й ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ
ЕКОЛОГІЧНО СТАБІЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ**

Матеріали

*I Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Полтава, 26 лютого 2016 року)*

Відповідальність за зміст і редакцію матеріалів несуть автори.

Ум. друк. арк. 10,56. Тираж 200 прим.
Гарнітура Times New Roman Cyr.